

Ongeneeslijk oud *)

U kent ze wel. Mensen die genieten van een gezellig kopje thee, van de merel die zijn lied zingt en de bollen die uitkomen, van de lente- maar ook van de herfstkleuren. Kortom, mensen die intens genieten van hun leven met alles erop en eraan.

Zo iemand was de drieënnegentig jarige Ans. Zij was dan wel een 'eigenwijze' tante, maar zij hield van die kwalificatie, vooral vanwege de laatste twee lettergrepen. Ja, het was een wijze vrouw. Enige tijd voor zij stierf, vertelde zij hoe haar leven zou eindigen.

Zij vertelde met weemoed en mededogen haar levensverhaal, met vrolijke en droevige dingen. Woorden als 'heerlijk' en 'verrukkelijk' voerden de boventoon in een verhaal dat ook ging over haar postnatale depressie, een moeizaam huwelijk met een te idealistische en ten slotte dementerende echtgenoot. Traan en lach wisselden elkaar af.

Zij genoot nog zichtbaar van haar leven, van haar kinderen, haar hobby's en de mensen om zich heen. Tegelijkertijd vertelde zij -en zagen wij -, dat zij moe was van het leven: '...en nu hoeft het niet meer. Ik ben klaar, gewoon klaar'. Het was zo'n feest geweest en aan ieder feest komt een eind. Dan wil je naar huis, zo waren haar woorden. 'Ik zou het heerlijk vinden als ik ophoud te bestaan.'

Soms werd zij huilend wakker, merkend dat zij er nog was. 'Maar... ' -en dat is levenskunst - '...als ik er dan toch nog ben, zorg ik ervoor dat het een dag wordt die het waard is geleefd te worden. Een dag die helemaal bij mij past'.

Het besluit haar leven te beëindigen, nam zij niet in een opwelling. Het had ook niets te maken met haar zwakker wordende gestel, haar toenemende doofheid of met gevoelens van eenzaamheid. Nee, al op jonge leeftijd speelde die gedachte, 'voor als het nodig was ...'.

Het besluit zelf gaf haar een zalige rust. Zij nam de tijd om aan de gedachte van haar eigen dood te wennen en 'er naar toe te groeien'. Zij sprak er ook vrijelijk over met haar naasten, opdat deze niet zouden schrikken als zij zover was. 'Ik zeg natuurlijk niet wanneer..., ik ben niet gek'.

Het was een weloverwogen autonoom besluit, heel rationeel, maar niet zonder emotie. Haar emotie zei: 'het is goed, ik ben er gelukkig mee'. Rustig vertelt zij van de pillen die zij heeft verzameld en de maatregelen die zij neemt om haar maag sterker te maken. 'Anders komen die pillen er zo weer uit...', en dan, plotseling in hevig snikken uitbarstend, klinkt een aanklacht uit haar mond: '...het is zo god geklaagd, ...zo schandalig dat het moet, ...die plastic zak...' Dan herwint zij zich: 'Ik weet dat het moet, punt uit'.

Ans toont de door haar gekweekte tomatenplantjes waarvan zij de vruchten niet meer zal proeven en vertelt in één zin haar levensles: 'Stel je voor dat je die dingen niet meer doet. Dan houd je nu al op met leven....'

Haar aangrijpende verhaal geeft te denken. Dat je geboren wordt, daarover heb je als persoon niets te zeggen. het gebeurt gewoon, zonder erom gevraagd te hebben. Laat staan dat je iets te kiezen hebt.

Bij ons levenseinde ligt dat anders. Wel doet de natuur ook hier gewoon haar werk, maar mensen **kunnen** ingrijpen. Het zijn ook mensen die regels maken om voortijdige zelfdoding te voorkomen. Terecht, als drang, dwang en wilsonbekwaamheid de geest verduisteren. Dan mogen mensen tegen zichzelf beschermd worden.

Ans laat echter zien dat een leven 'klaar' kan zijn, zonder dat er sprake is van een levensbedreigende ziekte, dementie of ondraaglijk lijden. Zij smeekt vergeefs om erkenning van haar recht tot zelfbeschikking, teneinde waardig te kunnen sterven: **met** deskundige hulp en **zonder** plastic zak.

Vrijwillige levensbeëindiging is weliswaar niet strafbaar, maar de hulp daartoe wel. Ongeneeslijke ouderdom leidt zo tot mensonterende situaties.

Ook dat is mensenwerk.

*) Titel Tv-uitzending van de Humanistische Omroep d.d. 17 februari 2010.